

in haar web; de spin heeft waarschijnlijk geen bedoeling gehad dan... een net te maken naar haar beste vermogen en feitelijk is het web toch wel het allerbelangrijkste. Zoo ook het werk van den schilder; Ensor zou zijne schilderij wel kunnen verklaren, maar het is zoo goed als zeker dat zijne verklaring ernaast zou zijn. 't Beste wat hij zou kunnen zeggen: het is een facet van mijn strijd, onder een gemakkelijken vorm uitgedrukt; trouwens, ik vraag u alleen of ik er als schilder op achteruit ben gegaan.

En 't antwoord is, dat het Ensor-mirakel van bij 1879 zijn verder verloop neemt. Ensor immers is niet op een gegeven oogenblik den voorlooper geweest in een gegeven richting: zijne verbluffende veelzijdigheid, geholpen trouwens door een Toeval dat hij als een huisgod diende op te stellen, liep zoogoed als allen vooruit in zoogoed als alle richtingen. Hij-zelf heeft het eens in sterke woorden uitgedrukt: „Mes recherches continues, aujourd'hui auréolées, soulevèrent les haines de mes suiveurs escargotés, perpétuellement dépassés. Une consolation. Oui, les cubistes citent les angles du „Lampiste” (1880) et les lignes du „Liseur” (1881) et précédents importants; de même nos luministes citent les fines lumières de la „Mangeuse d'huîtres” (1882), des „Enfants à la toilette” (1886), et nos jeunes peintres libérés reconnaissent l'importance de mes recherches multiples dans les voies variées du beau”. En dat hij, de steeds wisselende en heden nog altijd opnieuw veranderende en naar zich toehalende, aldus van allen de groote broër kon zijn; hij die 't bovenstaande bij rechte mocht schrijven, zonder dat iemand hem zelfs mag beschuldigen van nochtans billijken hoogmoed; hij die, geen twintig oud, de „Lampiste” maakte, die 't sieraad blijft van ons Modern Museum en, enkele jaren later, die „Intrede” schildert, die, zoo gansch verschillend, het meesterstuk is waar de tijden in zullen leeren, hoe in verterend licht eene massa te zien, hij schrijft verder: „Avant moi le peintre n'écoutait pas sa vision”, en het is het zelf-aangegeven, het zeer nederige recept tot welslagen, dat hij zonder meer, sedert ruim veertig jaar toepast.

Maar daar ligt het hem juist; dat is juist het geheim van Ensor's genie: hij had een eigen visie, en was die visie wel bewust. Hij vraagt: „Pourquoi ai-je devancé depuis un quart de siècle, et dans tous les sens, les recherches modernes?” Het antwoord kan niet anders zijn dan: omdat hij een waker is. Van Stéphane Mallarmé wordt verteld dat hij in geen twaalf jaar geslapen heeft. Over zijne nachten heeft Ensor mij nooit ingelicht, en ik ben niet zoo onbescheiden er hem naar te vragen, overtuigd trouwens dat hij mij de waarheid niet dan bij benadering zeggen zou. Maar ik weet dat hij zich gaarne in teekeningen en etsen vertoont, omringd door duivelen en demonen, en dat is eene kostelijke onthulling van zijn geheim. Hij is de man die gestadig van buiten uit verwittigingen krijgt, die hem genoegzaam sarren dan dat hij luisteren zou. Hij is, onder de schilders van dit land, hij die